

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotusluonnoksesta komission asetukseksi tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun asetuksen (EU) N:o 651/2014 muuttamisesta (valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muuttaminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotusluonnoksesta komission asetukseksi tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun asetuksen (EU) N:o 651/2014 muuttamisesta (valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muuttaminen) (U 71/2021 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Samuli Miettinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Vesa Kahilampi, maa- ja metsätalousministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Bioenergia ry
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Metsäteollisuus ry
- Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Motiva Oy

Valiokunnan lausunto YmVL 4/2022 vp

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Ehdotetulla ryhmäpoikkeusasetusta koskevalla muutoksella mukautettaisiin yleistä ryhmäpoikkeusasetusta kohdennetusti siten, että se täydentää samanaikaisesti tarkistettavina olevia valtiontukisuuntaviivoja (aluetukia, riskirahoitustukia, tutkimus-, kehitys- ja innovointitukia ja ilmasto- ympäristö- ja energiaturkia koskevat suuntaviivat; ks. E 116/2020 vp, E 65/2021 vp, E 88/2021 vp sekä E 89/2021 vp). Komissio pyrkii varmistamaan, että säännöt vastaavat markkinoiden ja teknologian kehitystä ja komission uusia painopisteitä, erityisesti Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa ja teollisuus- ja digitaalistrategioita. Muutoksella yksinkertaistetaan ja selkeytetään näitä sääntöjä, parannetaan oikeusvarmuutta ja helpotetaan vihreää ja digitaalista siirtymää edistävien tukitoimenpiteiden toteuttamista jäsenvaltioissa pitäen kilpailun vääristymät kuitenkin mahdollisimman vähäisinä.

Ehdotuksen keskeisin yleinen muutos koskee ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla myönnettyjen tukien ns. avoimuusvelvoitetta. Yksittäisistä tukitoimenpiteistä on nykyisen 9 artiklan 1 c kohdan mukaan julkaistava yksityiskohtaisempia tietoja internetissä mikäli tuen määrä ylittää 500 000 euroa, tai maatalouden alkutuotannon alalla toimivien muiden kuin 2 a jakson soveltamisalaan kuuluvien tuensaajien osalta tiedot jokaisen yli 60 000 euron suuruisen yksittäisen tuen myöntämisestä tällaiseen tuotantoon ja kalastus- ja vesiviljelyalalla toimivien muiden kuin 2 a jakson soveltamisalaan kuuluvien tuensaajien osalta tiedot jokaisen yli 30 000 euron suuruisen yksittäisen tuen myöntämisestä. Komissio ehdottaa yleistä 500 000 euron rajaa laskettavaksi 100 000 euroon. Lisäksi komissio esittää lukuisia tarkennuksia tai selvennyksiä niihin 2 artiklan määritelmiin, jotka liittyvät samanaikaisesti tarkistettavien suuntaviivojen alaa vastaaviin yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen kohtiin.

Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan ehdotetaan laajennuksia EU:n vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Ennakoilmoitusvelvollisuudesta vapautettujen toimenpiteiden joukkoa laajennettaisiin ja ilmasto-, energia- ja ympäristönsuojelutoimien ilmoituskynnysarvoja korotettaisiin joissakin tapauksissa. Ehdotus on näin linjassa ilmasto-, ympäristönsuojelu- ja energiasuuntaviivojen tarkistuksen kanssa. Ehdotus heijastaa komission päätöksäytäntöä, ja huomioi teknologian ja markkinoiden kehitystä.

Ryhmäpoikkeusasetusta koskevalla ehdotuksella laajennetaan jäsenvaltioiden mahdollisuuksia tukea hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen tähtäviä investointeja ilman ennakoilmoitusvelvollisuutta laajentamalla asetuksen soveltamisalaa hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen tai varastointiin myönnettävän investointitukeen. Lisäksi otetaan käyttöön uusi poikkeusluokka puhtaisten tai päästöttömien ajoneuvojen investointituelle. Ehdotuksella täydennetään myös lataus- ja tankkausinfrastruktuuriin myönnettävää investointitukea koskevia säännöksiä, jotka on äskettäin otettu käyttöön osana vuosien 2021—2027 monivuotiseen rahoituskehukseen liittyvää yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen kohdennettua tarkistusta. Tankkausinfrastruktuurien investointituen soveltamisalaa laajennettaisiin sellaisiin tankkausinfrastruktuureihin, joiden kautta jaellaan vähähiilistä vetyä ja kattamalla tuki myös sellaisille lataus- ja tankkausinfrastruktuureille, jotka eivät ole yleisesti saatavilla.

Valiokunnan lausunto YmVL 4/2022 vp

Uusi ”vihreä bonus” rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen myönnettävälle tuelle tarkoituksena luoda kannustin pitkälle meneville rakennusten peruskorjaushankkeille. Bonusta sovellettaisiin silloin, kun energiatehokkuuden parannukset johtavat primäärienergian kysynnän merkittävään vähenemiseen. Asetuksen soveltamisalaa laajennetaan kattamaan investointituen luontotyyppien ja ekosysteemien kunnostamiseen, biologisen monimuotoisuuden suojeluun ja ennallistamiseen sekä luontopohjaisten ratkaisujen käyttöön ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi ja sen hillitsemiseksi. Jätteen kierrätykseen ja uudelleenkäyttöön myönnettävää tukea koskevien sääntöjen soveltamisalaa laajennetaan ottamalla niiden piiriin myös investointituki muihin investointeihin, joilla pyritään parantamaan resurssitehokkuutta tai edistämään siirtymistä kiertoalouteen.

Ympäristö- ja energiaverotuksen saralla komissio ehdottaa asetuksen soveltamisalan laajentamista ympäristöverojen tai -maksujen alennusten muodossa myönnettävään tukiin, joita ei ole yhdenmukaistettu EU-tasolla. Energiaverodirektiivin mukaisesti energiantensiivisille yrityksille myönnettävien veronalennusten muodossa toteutettaviin tukiohjelmiin voitaisiin soveltaa jatkosakin ryhmäpoikkeusta. Komissio ehdottaa uudeksi tuen myöntämisen ehdoksi, että kyseisissä ohjelmissa varmistetaan energiatehokkuuden parantuminen ja investoinnit hankkeisiin, jotka johtavat tuensaajan kasvihuonekaasupäästöjen merkittävään vähentymiseen. Ohjelmiin, jotka eivät täytä näitä edellytyksiä, ei sovelleta ryhmäpoikkeusta, mutta komissio on esittänyt valmistelun aikana, että ne voitaisiin ilmoittaa arvioitaviksi uusien ilmasto-, ympäristönsuojelu- ja energialan valtiontuen suuntaviivojen mukaisesti.

Uusiutuvista ja vähähiilisistä energialähteistä tuotetun energian käytön edistämiseen myönnettävien tukien poikkeuksia ilmoitusvelvollisuudesta ehdotetaan laajennettavan. Vihreään (uusiuutuvaan tai vähähiiliseen) vetyyn tehtävien investointien helpottamiseksi ehdotetaan 36 artiklan muutosta, jolla soveltamisalaa laajennetaan myös tukeen vihreää vetyä käyttäviin laitteisiin, koneisiin ja teollisuustuotantoon tehtäviin investointeihin. Ilmoitusvelvollisuudesta vapautetaan uusiutuvan vedyn edistämiseksi investointituki sekä myös toimintatuki pienille laitoksille. Ilmoituskynnysarvoja nostetaan ottaen huomioon kypsien teknologioiden kustannusten aleneminen ja niiden integroituminen markkinoille. Uusiutuvan energian investointi- ja toimintatukea koskevia poikkeuksia laajennetaan koskemaan varastointihankkeita, jotka liittyvät suoraan uusiin tai olemassa oleviin uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin. Näin voidaan komission mukaan ottaa huomioon varastoinnin kasvava rooli uusiutuvan energian integroinnissa sähköjärjestelmään ja päästä linjaan ilmasto-, ympäristönsuojelu- ja energiatuen suuntaviivojen luonnoksen kanssa. Uudelleenlaaditun uusiutuvaa energiaa koskevan direktiivin (RED II, Direktiivi 2018/2001/EU) mukaisesti muutoksiin sisällytetään uusiutuvaa energiaa tuottaville yhteisölähtöisille hankkeille myönnettävää toimintatukea koskevia säännöksiä, joilla tuotantokapasiteetiltaan alle 1 MW:n hankkeet vapautetaan tarjouskilpailuvaatimuksesta.

Uusiutuvan energian investointituissa huomioitaisiin tukea myönnettäessä hankkeen kokonaiskustannukset. Nykyisin ryhmäpoikkeusasetuksessa lähtökohta on, että tuen määrä perustu ylimääräisiin investointikustannuksiin, jotka yritykselle aiheutuvat ympäristönsuojelun tason nostamisesta. Komissio ehdottaa investointitukia koskevan jakson muuttamista myös siten, että tukea voitaisiin myöntää myös tuotantolaitoksille, joiden tuottamiin polttoaineisiin kohdistuu sekoite- tai jakeluvaihe.

Valiokunnan lausunto YmVL 4/2022 vp

Kaukolämmitys- ja -jäähdytysjärjestelmille ja energiainfrastruktuurille annettavan tuen ilmoitusvelvollisuuden poikkeusta laajennetaan, jotta ehdot olisivat linjassa vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden kanssa, kuten vihreän kehityksen ohjelmaa koskevan tiedonannon liitteessä olevassa Kestävä Eurooppa -investointiohjelmassa. Ehdotuksen mukaan fossiilisiin polttoaineisiin perustuvat kaukolämpöjärjestelmät eivät enää olisi tukikelpoisia. Maakaasusta tuotettavan kaukolämpöön tehtävien investointien sekä jakeluverkkoihin suuntautuvien investointien tai parannusten tuen osalta otetaan käyttöön erityisiä suojatoimia, kuten ilmastotavoitteiden noudattaminen, jotta voidaan estää lukkiutuminen maakaasuun ja taata kilpailu vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Komissio ehdottaa poikkeuksen laajentamista uusien energialähteiden infrastruktuuriin, erityisesti vetyinfrastruktuuriin. Lisäksi mahdollistetaan investointituki myös sellaisille hankkeille, jotka eivät nykyisen 2 kohdan mukaisesti sijaitse ennakkoon määritellyillä ”tukialueilla”. Tuki maakaasun energiainfrastruktuuri-investoinneille on myös sovitettava niin, että otetaan huomioon vihreän kehityksen ohjelman tavoitteet ja noudatetaan asianmukaisesti ilmastotavoitteita.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää ehdotusta pääosin kannatettavana. Ehdotus yksinkertaistaisi ja tehostaisi valtiontukien valvontaa EU:ssa laajentamalla ilmoitusvelvollisuudesta poikkeuksen saaneiden tukitoimenpiteiden joukkoa kohdennetusti. Ehdotus helpottaisi EU:n elpymisvälineen täytäntöönpanoa sekä tukisi EU:n vihreän kehityksen ohjelman ja digitaalistrategian tavoitteiden saavuttamista. Ehdotus myös selventäisi ja tarkentaisi useita tulkintavaikeuksia aiheuttaneita määritelmiä ja tukikelpoisuuskriteerejä tavalla, joka on yhdenmukainen alakohtaisten suuntaviivojen tarkistusten kanssa.

Valtioneuvosto katsoo, että teknologianeutraalisuuteen tulee kiinnittää huomiota asian jatkovalmistelussa. Arvioitaessa ympäristövaikutuksia tulisi huomioida koko palvelun tai tuotteen elinkaari. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että uusiutuvan vedyn lisäksi myös muuta puhtaan vedyn tuotantoa voitaisiin tukea tässä markkinoiden ja teknologioiden kehitysvaiheessa. Ryhmäpoikkeusasetuksessa tulisi välttää tarkkoja vaatimuksia vedyn valmistamisen yksityiskohtiin liittyen. Asetuksen soveltamisalaa tulisi myös laajentaa siten, että tuet eri vaihtoehtoisten käyttövoimia (erityisesti biokaasu) koskevan infrastruktuurin ja niitä käyttävien ajoneuvojen rahoittamiseen vapautetaan ilmoitusvelvollisuudesta ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla. Vaatimukset meriliikenteen vähäpäästöisyyden edistämiseen tähtääville tuille tulisi muotoilla teknologianeutraalimmin. Biodiversiteetin suojelun ja ennallistamisen edistämiseen tähtäävät tuet kaipaavat vielä tarkennuksia.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ryhmäpoikkeusasetus on jatkossakin pääsääntöisesti linjassa unionin tukikelpoisia aloja koskevan sektorikohtaisen lainsäädännön kuten energialainsäädännön, biodiversiteetin suojelun ja ennallistamisen tai meriliikennettä koskevan sääntelyn kanssa. Markkinapuutteita korjaavien tukimuotojen tulisi huomioida markkinatapa erityisesti venture capital -rahoituksen osalta.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ryhmäpoikkeusasetuksen laajentaminen ja asetuksen yleisten soveltamiskriteerien keventäminen eivät aiheuta merkittäviä kilpailua vääristäviä vaikutuksia ja tukikilpailua sisämarkkinoilla. Yleislähtökohdan tulee olla, että ryhmäpoikkeusasetuksella va-

Valiokunnan lausunto YmVL 4/2022 vp

pautetaan ilmoitusvelvollisuudesta vain sellaiset tukitoimenpiteet, joiden kilpailua vääristävät vaikutukset ovat rajalliset. Valtioneuvosto pitää tarpeellisena saada komissiolta lisäselvitystä ehdotetuista muutoksista joiltain osin.

Valtioneuvosto katsoo, että alueellisia valtiontukia koskevien sääntöjen tulee varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset eri jäsenvaltioiden välillä ja minimoida riskiä kilpailun vääristymiin sisämarkkinoilla. Valtioneuvosto ei pidä tästä näkökulmasta kannatettavana laivanrakennusalaan koskevien alueellisten tukien vapauttamista komissiolle tehtävästä ennakkoilmoitusvelvollisuudesta. Myös harvaan asuttujen alueiden väestökatoa ehkäisevän toimintatuen laajentaminen saattaa johtaa haitalliseen tukikilpailuun.

Valtioneuvosto ei pidä kannatettavana energiaverotukia koskevaa ehdotusta, jolla sallittaisiin verotuki biopolttoaineille, joita koskee toimitus- ja sekoitusvelvoite. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan tällaisissa tilanteissa verotukien tulisi myös jatkossa olla lähtökohtaisesti ilmoitusvelvollisuuden ja komission ennakoarvioinnin piirissä niiden kilpailua vääristävien vaikutusten takia.

Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen jatkovalmistelussa on tärkeää huolehtia siitä, että asetuksen kriteerit ovat oikeasuhteisia hallinnollisen taakan näkökulmasta, mikäli ennakkoilmoitusvelvollisuudesta vapautetuilla tuilla on vain rajallisia kilpailuvaikutuksia. Valtioneuvosto ei pidä ehdotettua tarjouskilpailua tarkoituksenmukaisena menettelynä kaikissa tukimuodoissa. Joustomahdollisuuksia tarjouskilpailun soveltamiseksi tulisi tarkastella niin, että jatkossa tarjouskilpailun rinnalla tietyissä tukimuodoissa, kuten vähäpäästöisten ajoneuvojen hankinta- ja muuntotuisissa myös hakemusmenettely olisi mahdollinen. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti tarjouskilpailun soveltamiseen myös meriliikenteen vähäpäästöisyyttä koskeviin tukiin. Lisäksi tulee varmistaa, että verotukiin kohdistuvat muutosehdotukset sallivat riittävän siirtymäajan eivätkä säännöt muodostaisi kohtuutonta hallinnollista taakkaa tai sisältäisi oikeusvarmuutta vaarantavaa tulkinnanvaraisuutta yrityksille tai tukiviranomaisille.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

EU:n valtiontukisääntöjen tavoitteena on taata EU:ssa toimiville yrityksille tasapuoliset kilpailuolosuhteet ja minimoida jäsenvaltioiden välistä tukikilpailua. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 mukaan valtiontuen myöntäminen on kiellettyä. Valtiontuki voidaan kuitenkin sallia sopimuksessa määrätyissä tapauksissa, jos se katsotaan sisämarkkinoille soveltuvaksi. Tämän seikan arvioimiseksi valtiontuen salliminen edellyttää pääsääntöisesti sopimuksen 108 artiklan mukaan tukiohjelman tai yksittäisen tuen ilmoittamista EU:lle. EU:lla on yksinomainen toimivalta päättää tuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille. Komissio tutkii valtiontuki-ilmoitukset ja valvoo valtiontukisääntöjen soveltamista. Jos tukiohjelma tai tuki kuitenkin täyttää niin sanotussa ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyt edellytykset, se voidaan toimeenpanna ilman komission ennakkollista hyväksyntää. Ehdotetulla ryhmäpoikkeusasetuksen muutoksella laajennetaan perusteita, joiden täytyessä jäsenvaltio voi poiketa valtiontukiohjelman ennakkoon ilmoittamisesta EU:lle. Voimassa olevan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiset tukiohjelmat on kuuden kuukauden kuluessa mukautettava uudistuneisiin sääntöihin. Asetusehdotuksella voi siten olla käytännön merkitystä myös Suomessa jo käytössä olevien valtiontukiohjelmien kannalta.

Valiokunnan lausunto YmVL 4/2022 vp

Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää ehdotettuja muutoksia pääosin kannatettavina. Ryhmäpoikkeusasetuksen muutoksen taustalla on tavoite, että asetus tukisi osaltaan EU:n vihreää siirtymää. Asetusta sovelletaan myös Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukiväliseen rahoituksen toimeenpanoon, ja siten sillä on merkitystä myös pandemian johdosta toteutettavien elvytystoimien kannalta. Muutoksen myötä ilmasto- ja ympäristöperusteista tukea voidaan jatkossa myöntää hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen tarkoitettuihin investointeihin, puhtaiden tai päästöttömien autojen investointeihin, yksityisille lataus- ja tankkausinfrastruktuureille sekä vähähiilistä vetyä jakaville infrastruktuureille. Lisäksi voidaan myöntää tukea luontotyyppien ja ekosysteemien kunnostamisinvestointeihin, biologisen monimuotoisuuden suojeluun ja ennallistamiseen sekä luontopohjaisten ratkaisujen käyttöön ilmastomuutokseen sopeutumiseksi ja sen hillitsemiseksi. Jätteen kierrätystuen hyödyntämismahdollisuutta laajennetaan.

Valiokunta katsoo, että valtiontukisääntöjen, mukaan lukien ryhmäpoikkeusasetuksen muutos, tulee olla linjassa EU:n sektorikohtaisen lainsäädännön kuten energialainsäädännön, biodiversiteetin suojelun ja ennallistamisen tai meriliikennettä koskevan sääntelyn kanssa. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan teknologianeutraalisuuden tärkeyden osalta. Arvioitaessa tuen kohteen ympäristövaikutuksia tulee huomioida koko palvelun tai tuotteen elinkaari. Valtioneuvoston tavoin valiokunta katsoo, että uusiutuvan vedyn tukien lisäksi myös muuta puhtaan vedyn tuotantoa on voitava tukea. Ryhmäpoikkeusasetuksella ei tule sulkea vedyn valmistusmenetelmiä tuen ulkopuolelle. Asetuksen soveltamisalaa tulisi myös laajentaa siten, että tuet eri vaihtoehtoisia käyttövoimia (erityisesti biokaasu) koskevan infrastruktuurin ja niitä käyttävien ajoneuvojen rahoittamiseen vapautetaan ilmoitusvelvollisuudesta.

Ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella sallittuja uusiutuvan ja vähähiilisen energian käytön edistämistä laajennetaan vähähiiliseen vetyyn perustuvaan toimintaan. Investointituki ja toimintatuki pienille uusiutuvaa vetyä edistäville laitoksille sallitaan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella. Myös uusiutuvan energian tuotantolaitosten yhteydessä toimivat varastointihankkeet vapautetaan ilmoitusvelvollisuudesta. Uusiutuvan energian investoinneissa tukikelpoisuus lasketaan jatkossa kokonaiskustannuksista ylimääräisten investointikustannusten sijaan. Valiokunta pitää näitä kannatettavina muutoksina. Jatkossa ryhmäpoikkeuksen piiriin kuuluvaa tukea voidaan myöntää myös tuotantolaitoksille, joiden tuottamiin polttoaineisiin kohdistuu sekoite- tai jakeluelvoite. Valiokunta pitää perusteltuna valtioneuvoston kantaa, jonka mukaan sekoite- ja jakeluelvoitteen piiriin kuuluviin biopolttoaineisiin kohdistuvia verotukia ei tule vapauttaa ilmoitusvelvollisuudesta. Mainittujen polttoaineiden käytön edistämisen tulisi lähtökohtaisesti rakentua joko tuen tai jakeluelvoitteen varaan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tältä osin energiaverotukiiin ehdotettavat muutokset voivat johtaa haitalliseen verokilpailuun. Lisäksi verotukia koskevat säännökset, erityisesti vaatimus investoinnista kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen, voivat edellyttää vuonna 2024 poistuvan energiaintensiivisten yritysten verotuen uudelleen järjestämistä kuuden kuukauden siirtymäajan jälkeen. Näihin seikkoihin tulee kiinnittää huomiota asian jatkovalmistelussa. Bioenergian tuotantoa koskevalla kokonaisuudella on yhteys myös sektorikohtaisiin valtiontukiohjelmiin, ja kansallisesti on huolehdittava eri tuki-instrumenttien johdonmukaisesta soveltamisesta ja vaikuttamisesta valtiontukisääntöjen valmisteluun.

Biodiversiteetin suojelun ja ennallistamisen edistämiseen tähtäviä tukia koskevat säännökset kaipaavat vielä tarkennuksia. Ryhmäpoikkeusasetuksen muutos vaikuttaa kuitenkin tältä osin oikeasuuntaiselta. Suomessa ollaan parhaillaan uudistamassa luonnonsuojelulakia. Valiokunnan

Valiokunnan lausunto YmVL 4/2022 vp

saaman selvityksen mukaan ryhmäpoikkeusasetuksen muutos parantaa olennaisesti tulevaisuudessa käyttöön otettavan, luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen myönnettävän avustuksen käytettävyyttä. Erityisesti asetuksen 45 artikla on tärkeä luonnon monimuotoisuuden kannalta ja Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpanossa. Ravinteiden kierrätyshankkeissa kaikki tuet myönnetään joko asetuksen 25 tai 36 artiklan nojalla. Valiokunta pitää hyvänä asetusehdotuksen ympäristönsuojelun määritelmän laajentamista koskemaan tuensaajan toiminnasta aiheutuneiden haittojen sijaan kaikkia ihmisen toiminnasta aiheutuvia haittoja. Tämä edistää ryhmäpoikkeusasetuksen käytettävyyttä ja mahdollistaa esimerkiksi vesistöön kohdistuvan hajakuormituksen tai sen haittojen vähentämistä ehdotetun 36 artiklan nojalla. Lisäksi valiokunta pitää saadun selvityksen valossa perusteltuna, että 45 artiklassa mainittuja ekosysteemisen kunnostamisen ja biologisen monimuotoisuuden suojelun ja ennallistamisen käsitteitä täsmennetään jatkovalmistelussa erityisesti suhteessa luontodirektiivin käsitteisiin.

Lopuksi valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin hallinnollisen taakan minimoimisen tärkeyttä. Asetuksen jatkovalmistelussa tulee huolehtia siitä, etteivät ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetty ennakoilmoitusvelvollisuudesta vapautumisen kriteerit muodostu sellaisiksi, että niihin liittyvä hallinnollinen kustannus tosiasiaa vähentää tuensaajien saaman tuen määrää. Tavoitteena tulee olla, että ryhmäpoikkeusasetuksen mukainen tuki on täysimääräisenä tuensaajien käytettävissä. Myös ryhmäpoikkeusasetuksen siirtymäsäännöksiä tukiohjelman mukauttamisesta tulee soveltaa joustavasti ottaen huomioon päättyvät tukiohjelmat ja käynnissä oleva ryhmäpoikkeusasetuksen kokonaistarkastelu. Ei ole oikeusvarmuuden näkökulmasta hyväksyttävää, että tukiohjelmien ehtoja joudutaan muokkaamaan toistuvasti lyhyellä aikajänteellä. Tämä tuo vihreän siirtymän kannalta tärkeisiin investointeihin epävarmuutta, mikä vaikeuttaa myös yksityisen rahoituksen hankkimista.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto YmVL 4/2022 vp

Helsingissä 17.2.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juha Sipilä kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Kai Mykkänen kok
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Hussein al-Taeed sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola